

Vidsmuižas Sv.Gara Romas kat.baznīca

Pirmā Galēnu baznīca bija celta no koka 1743.gadā. Šo baznīcu cēlis grāfs Borhs par saviem līdzekļiem. Baznīca pastāvēja vairāk nekā 160 gadu un tās lielums bija 245 m². Jauno mūra baznīcu atļāva celt tikai vecās koka baznīcas vietā. Tāpēc to nojauca, pārcēla aiz lielceļa un tur no jauna uzbūvēja. Jaunās baznīcas celšanas laikā tā kalpoja kā pagaidu baznīca. Torņa tad vairs tai nebija, tikai galā krusts. Pēc tam, kad bija uzbūvēta jauna baznīca, šī ēka kalpoja gan kā veikala telpas, gan kā zāle kora mēģinājumiem un kā izrāžu zāle. Pēc otrā pasaules kara tajā bija veikala telpas un tā nodega 1945.gadā. Tagadējo mūra baznīcu cēla vecās koka baznīcas vietā prāvests Staņislavs Žvegza. Viņš to uzcēla divu gadu laikā – no 1910.g. līdz 1912.g.

Tautā ir nostāsti, ka vēl pirms šīs baznīcas Galēnos, bijusi maza kapela, kas atradusies pie presbiterija dārza labajā stūrī. Pierādījumu tam trūkst. Galēnos jezuītiem bija misiju punkts, kur dažreiz noturēja dievkalpojumu Preiļu jezuīti. To apstiprina fakts, ka 1715.gadā kāds Galēnu zemnieks iet uz Preiļiem pie misionāra – jezuīta, lai rastu sev garīgu mierinājumu. Senos laikos Galēnu draudzei piederēja triju muižu ļaudis: Galēnu, Polkorones un Aleksandropoles.

Tagadējo mūra baznīcu cēla vecās koka baznīcas vietā prāvests Staņislavs Žvegza. Viņš to uzcēla divu gadu laikā – no 1910.g. līdz 1912.g. Baznīcu ceļot, bija ļoti bargs muižnieks. Viņš pieprasīja maksu pat par ūdeni un granti, ko lietoja būvēšanai. Tāpēc ūdeni zemnieki ņēma no kāda avota un granti veda no tālienes. Līdzekļus deva paši draudzes locekļi. Lai baznīcu ātrāk uzceltu, tai grīda ir bez kāda pacēluma. Arī tāpēc, ka grants bija pie muižnieka ļoti dārgi jāpērk. Tāpat torņu būve sarauta un nav pilnīgi izveidota pēc plāna. Strādniekiem prāvests labi maksājis, tāpēc peļņas nolūkā darbos gājuši arī draudzes locekļi. Pēc baznīcas uzcelšanas prāv. S.Žvegza izbrauca uz Lietuvu. Arī jaunā baznīca, tāpat kā vecā, ir veltīta sv.Gara godam. 1914.gadā Galēnu jauno baznīcu konsekrēja metropolīts V.Kļučinskis. Svinībās baznīcas cēlētājs pr.S.Žvegza nepiedalījās “kā persona non granta metropolita priekšā”, kaut gan bija iebraucis Galēnos.

Baznīca ir celta no šķeltiem akmeņiem ar diviem sarkanu ķieģeļu torņiem. Jumts cinka skārda ar mazu tornīti virs sakristejas. Grīda no cementa flīzēm, bet griesti no koka, loka velvē veidoti un apmesti. To smagums balstās uz mūra pilāriem, kas baznīcu sadala trijās navās.

Baznīcā trīs altāri. Lielais altāris ir divu stāvu – augšā un apakšā. Tajā ir šādas gleznas: sv. Gara atnākšana virs apustuļiem, sv. Jāņa kristītāja un sv. Bērtuļa apustuļa. Labajā pusē sānu altārī ir Aglonas Dievmātes glezna. Tai priekša nolaižama Jaunavas Marijas debesīs uzņemtās glezna. Otrajā sānu altārī ir sv. Jura un sv. Kazimira gleznas. Visi altāri no koka. Tāpat no koka ir ambons. Presbiterija abās pusēs sakristejas. Kreisajā pusē sakristejā ieeja no ārpuses, un šī sakristeja kalpo par baznīcas lietu noliktavu. Otrajā sakristejā glabājas liturģiskās drēbes un trauki. Tie visi ir iegādāti prāvesta B.Grišāna laikā. Pēc prāvesta P.Bružas nāves draudzes nevienprātības dēļ iepriekš iegādātie aizgāja zudumā. Presbiteriju no baznīcas atdala koka dievgalds. Ir plašas kora telpas ar ērģelēm. Logu rāmji no dzelzs. Baznīcā vēl paturēti daži priekšmeti no vecās baznīcas: gleznas, lustra, procesijas krusts, ko 1907.gadā dāvinājusi Monika Apeinis. .

1920.gadā bīskaps A.Springovičs izvēlējās Galēnus par savu vasaras apmešanās vietu. Te viņš 1920. gada 29.augustā iesvētīja pirmo priesteri savā dzīvē – Antonu Oļševski.

Draudzes kapos ir apbedīti prāv. A.Punculis (kara kapos) un P.Bružas. Abiem ir kapu pieminekļi. Uz Maltas-Trūpu kapsētā ir koka kapela. Tā celta salīdzinoši nesen un ir ļoti vienkārša: ap kapu krustu ierakti 6 stabi, kas apšūti ar dēļiem. Virsū skaidu jumtiņš. Pārējos kapos nekādu kapliču nav.

Apkārt baznīcai ir zems mūra žogs ar dakstiņu jumtu. Baznīcas vārti no dzelzs, sarkanos ķieģeļu stabos. Pie presbiterija baznīcas dārza kreisajā stūrī ir no akmeņiem mūrēts zvanu tornis. Tas vēl palicis no vecās baznīcas laikiem. Zvanu tornī ir četri vara zvani. Viens no tiem 6 pudi, otrs 3 pudi un pārējie divi pus puda smagi. Lielākie atlaidu svētki ir Vasaras svētkos (40 st.), Sv. Jāņa Kristītāja un sv. Bērtuļa Ap. Dienā. 1899.gadā draudzē bija 2335 vīrieši un 2328 sievietes. 1939.gadā notika bīskapa J.Rancāna kanoniskā vizitācija. Sprediķi teica S.Vaikuļš. Zīmīgi, ka pēc bīskapa iebraukšanas, naktī lietus izskaloja pamatus goda vārtiem un tie apgāzās. Drīz pēc tam nomira prāvests P.Bružas (no 1859.g līdz 1863.g. prāvests bija S.Lupeiko un vikārs Antons Bortkevičs)

Adrese: Bērzu iela 2, Galēni, Riebiņu novads, Riebiņu nov., LV-5311

Mājas lapa: <http://www.visitpreili.lv/lv/turisms/what-to-see/baznicas/vidsmuizas-sv-gara-romas-katbaznica>